Василий Иванович Давыдов-Анатри тăван литературăра ĕçлеме пуçланăранпа — 60 çул

Чăваш халăх поэчĕ, Раççей Федерацийĕн тата Чăваш культурин тава тивĕçлĕ ĕçченĕ Василий Иванович Давыдов-Анатри тăван литературăра вăй хума тытăннăранпа кăçал 60 çул тултарать. Çак юбилее Шупашкарта та, районта та чаплăн паллă тума палăртнă. Сăмахран, ун ячĕпе районти шкулсенче литература касĕсем иртеççĕ, «Çăкăр» музейĕнче вара пысăк курав йĕркеленĕ.

Василий Иванович 1917 çулхи декабрĕн 26-мĕшĕнче Аслă Арапуç ялĕнче çуралнă. Апла пулсан тепĕр çул 80 çул тултарать чаплă ентешĕмĕр. Пурăнтăрччĕ-ха, юбилейне чаплăн паллă тăвасчĕ-ха хăй çуралса ÿснĕ тăрăхра.

В. Давыдов тăван ялĕнче çичĕ çул пĕтернĕ хыççăн республикări хаçат шкулĕнче, каярах Шупашкарти учительсен институтĕнче вĕреннĕ. 1940—41 çулсенче Çарта пулать, чирлесе таврăнать те сывалнă хыççăн Первомайски районĕнчи «Коммунар» хаçатра вăй хурать. 1945 çулта ăна Шупашкара чĕнсе илеççĕ. Малтан вăл радиокомитетра, унтан издательствăра, хаçат редакцийĕнче, Чăваш писателĕсен Союзĕн правленийĕ çумĕнчи илемлĕ литературăна пропагандăлакан бюро заведующийĕнче вăй хунă. Халĕ пенсинче ĕнтĕ.

Хальхи вăхăтра В. Давыдов-Анатри сăвви-юррисене пĕлмен пĕр чăваш та çук пулĕ. Литературăра утмăл çул ĕçлесе вăл аллă ытла кĕнеке пичетлесе кăларнă. Вĕсенче—халăх юратакан сăвăсемпе калавсем, повеçсемпе аса илÿсем, юмахсем... Пысăк хайлавсенчен вара унăн «Чеменпе Мерчен» поэма.

В. Давыдов-Анатри сырнă нумай сăввисем тăрăх чăваш композиторĕсем çĕр ытла юрă хывнă. Вĕсене халăх питĕ юратса юрлать.

Унăн сăввисене чылай чĕлхепе куçарнă, хăй те вăл ытти халăхсен произведенийĕсене чăвашла сахал мар куçарнă.

Василий Иванович сакăрвунна çывхарса пырать пулин те ÿркенсе тăмасть: радиопа тата телевиденипе тухса калаçать, ырă сĕнÿсем парать, вулакансемпе тĕл пулать, хăйĕн пултарулăхĕпе халăха савăнтарать.

Çирĕп сывлăх, тулли телей пултăр Сирĕн, Ваçça тете, Хаклă ентешĕмĕр!

Виталий КИДАНОВ.

Калаçасчĕ чăвашла

Хăшпĕр ĕçлĕ çынсем тăван чĕлхене хисеплемеççĕ.
(Çыруран).

Колхоз председателĕн сăмахĕ

— Çаплах пырсан мясăпа,
Пăртак скачок пулмалла!
Анчах вот что: сĕт-çупа
Вовсю нажать тумалла.
Доложу вам: çăмпала
Положени — налицо.
Но вот мĕскер тумалла? —
Пире губит халь яйцо...
Нужно взяться, юлташсем,
Дисциплина пулмалла.
Задачăсем, ясно всем:
Ялан вперед пăхмалла!..

Тухтăр сăмахĕ

— Не забудьте юлташсем,
Вот мĕнле ман советсем:
Çулла, жаркo вăхăтра,
Сохраните хăвăра.
Кругом много шăнасем,
Мольсемпеле комарсем. —
Не давайте вĕсене
Входить тума килсене...
Вы учтите, ачасем,
Килти йытă-кошкăсем,
Осторожно пулмасан,
Обнять тусан, вылясан,
Ертеç разнăй чир-чĕрсем, —
Шатрасемпе лишайсем...
Ан мансамăр никогда:
Чисто тытăр кил-çурта!
Аккуратность пур çĕрте
Исчезает чир-чĕр те!

Пушарник сăмахĕ

— Всем понятно пулмалла, —
Пушар страшнă япала.
Так что пирĕн малалла
Çакна помнить тумалла:
Пушар тухнă-тухманах
Очень срочно, çавăнтах,
Высше сообщит тумалла,
Помощь яма ыйтмалла.
Справнăй пулччăр насуссем,
Есть ли ведро-пакурсем, —
Все зависит вĕсенчен,
Подумайте кун çинчен.
Эпир дружно пулнинчен,
Еçĕн болеть тунинчен
Килеç большой успехсем...
Вот и все ман, юлташсем!

Тăван çĕршывăм

Сана чунтан юратнăран
Эпир телейлĕ ачаран.
Çук, эс тухмастăн асăмран,
Пире хăват парса тăран,
Тăван анне,
Тăван çĕршывăм.

Сана чунтан юратнăран,
Хисеплесе пурăннăран,
Ĕçре пĕрле тăрăшнăран

Пире эс ырлăх халалан,
Тăван анне,
Тăван çĕршывăм.

Сана чунтан юратнăран,
Эс çирĕп, вăйлă пулнăран,

Ятна ĕçпе упранăран
Эпир çич ют хурри пулман,
Тăван анне,
Тăван çĕршывăм.

Сана чунтан юратнăран,
Эс хĕвел пек ăшăтнăран,
Малашлăха çул уçнăран
Пире мăнаçлăн курăнан,
Тăван анне,
Тăван çĕршывăм!

Пăлаçи Туçаен çыннисем

Эпир мар-и «Гвардеец» колхоз çыннисем,
Амăртуллă ĕçре яланах малтисем!
Сÿнес çук ĕмĕрне пултарулăх пирте.
Ылтăн тырă ÿсет кашласа уй-хирте...

Хушса юрламалли:
Пăлаçи Туçаен çыннисем,
Малалла чĕнекен маяксем,
Шăратар-ха чĕре юррине,
Тав тăвар-ха Çĕршыв-аннене!

Сар хĕвел ялкăшса хăпарать тÿпене...
Пурте çывăх кунта пирĕн чун-чĕрене.
Ĕлĕкрен-авалтан юрататпăр çĕре, —
Тулăх пурнăç, телей парнелет вăл пире.
Хушса юрламалли:

Чаплă пирĕн хĕрсем, паттăр пирĕн яшсем,
Ĕçпеле ырă ятлă та сумлă вĕсем.
Тăванĕн çулсерен çĕнелет, вăй илет, —
Уншăн чун савăнать, уншăн чун хĕпĕртет.

Хушса юрламалли:
Мухтанатпăр эпир Ĕç Геройĕсемпе,
Мухтанатпăр колхоз ветеранĕсемпе...
Ял-йышра ваттисем, çамрăксем хисепре, —
Çĕкленетпĕр пĕрле, хÿтĕлетпĕр мире!
Хушса юрламалли:

Паянхи сăввăм

Кунĕн-çĕрĕн чĕрре кĕнипе,
Пĕрмаях хирĕçсе тăнипе,
Кăшкăрса пуш сăмах çапнипе
Пулас çук пурнăçа çĕнетме,
Май тупаймăн ăна çĕклеме.
Хирĕçетпĕр çаплах, юлташсем,
Сахал мар пуш сăмах ăстисем.
Вĕсене итлесех хал пĕтет,
Ĕçлĕ çыннăн хăлхи йÿçĕхет.
Ирĕк пур халь тесе иртĕхме,
Халăха, çĕршыва тиркеме
Намăс мар-и пире, юлташсем.
Намăс мар-и пире, тăвансем.
Ахаль мар пуль çунать вут чĕ-
рем,—
Хĕрÿ çул алтарьне хам кĕрем.
Çĕнетÿшĕн кашнин çунмалла,
Пур йышпа ĕç умне тăмалла!
Эпир тивĕç тÿрех калама:
Юрамасть шанчăка çухатма!
Ĕçченсем умĕнче пуç тайса,
Вĕсене ырлăх-сывлăх сунса
Çыртăм эп паянхи сăввăма,
Парас терĕм хĕрÿ сассăма.

Миршĕн кĕрешер

Ырăран усала пĕлмелле уйăрма,
Тăшмана парас марччĕ çĕре аркатма,
Пурнăçа вилĕмрен сыхласа хăварар, —
Пурте миршĕн пĕрле кĕрешер, кар! тăрар.

Тĕнчене тус-тăванлăх тытса тăмалла.
Тăшмана вăрçăпа ашкăнма чармалла!
Ялкăшан хĕвеле сÿнтерме парар мар, —
Пурте миршĕн пĕрле кĕрешер, кар! тăрар.

Чăн-чăн пысăк телей — çĕр çинче пурăнни,
Чăн-чăн пысăк телей — çынна çын юратни.
Чун-чĕре хушнине ĕçпеле кăтартар, —
Пурте миршĕн пĕрле кĕрешер, кар! тăрар!

Поэт юрри

Çапла çулла, пĕр кунхине.
Митта Ваçлейĕн юррине
Итлерĕм эпĕ уявра
Ял умĕнчи хурăнлăхра.

Поэт юрларĕ хумханса,
Çынсем енне пуçне тайса.
Юрри ян кайрĕ таврана,
Вăратрĕ аслă вăрмана.

Эп туйрăм унăн юрринче,
Янравлă уçă сассинче
Тăван чĕлхемĕр илемне,
Чăваш çыннин сăпайлăхне...

Савни

Ял хĕрринче, Тукасра,
Эп савнă хĕр пурăнать.
Вăл доярка—фермăра,
Çунать ĕçшĕн, тăрăшать.

Ылтăн тейĕн ун алли
Ĕçе тĕплĕ тунăран.
Пичĕ çинче—тур палли, —
Питĕ чипер сăн-пуçран.
Унтан хакли, юратни

Пурнăçăмра çук, пулман.
Çав хĕр ĕнтĕ ман савни,
Уншăн мĕн чул эп çунман...

Кĕр çитсессĕн хĕр патне
Каятăпах çураçма.
Сăмах парас савнине
Ĕмĕр пĕрле пурăнма.